

Rola wychowawcy w procesie odpowiedzialnego wychowania w internacie w świetle literatury przedmiotu

Wychowanie to świadome i celowe działanie pedagogiczne zmierzające do osiągnięcia względnie stałych skutków (zmian rozwojowych) w osobowości wychowanka”¹.

Według Wincentego Okonia wychowanie to „świadomie organizowana działalność społeczna, oparta na stosunku wychowawczym między wychowankiem, a wychowawcą, której celem jest wywoływanie zamierzonych zmian w osobowości wychowanka”².

Wojciech Pomykało traktuje wychowanie jako „oddziaływanie całokształtu specyficznych pedagogicznych bodźców i doświadczeń ogólnospołecznych, grupowych, indywidualnych, profesjonalnych i nieprofesjonalnych przynoszących względnie trwałe skutki w rozwoju jednostki ludzkiej w jej sferze fizycznej, umysłowej, społecznej, kulturowej i duchowej”³.

Mieczysław Łobocki o wychowaniu wypowiada się następująco „(...) szerokie rozumienie terminu odnosi się do wychowania skoncentrowanego zarówno na rozwoju umysłowym i uczuciowym jednostki, jak również na sferze jej motywacji i konkretnych działań. Inaczej mówiąc, wychowanie takie jest utożsamiane z rozwijaniem (kształtowaniem) osobowości pod względem wszystkich jej cech. Obejmuje zarówno nauczanie (uczenie się), jak i wychowanie w jego węższym znaczeniu. Innymi słowy, przedmiotem wychowania w szerszym znaczeniu jest "całość psychiki człowieka", czyli "ogół procesów i właściwości psychicznych", tj. zarówno intelektualnych (umysłowych), emocjonalnych (uczuciowych) i wolicjonalnych (chcenia) łącznie z działaniem”⁴. Traktuje wychowanie jako proces całościowy. Wychowawca w tym systemie winien wpływać na każdą sferę podopiecznego. Autor ma tu na myśli sferę psychiczną, motywacyjną, emocjonalną, intelektualną, twórczą i duchową⁵.

Współcześnie, najczęściej internat charakteryzowany jest jako placówka opiekuńczo – wychowawcza, na terenie której mieszka, uczy się oraz spędza czas pod bacznym okiem wychowawców młodzież szkolna. Literatura przedmiotu określa internat jako specyficzne środowisko wychowawcze. Jako miejsce, w którym można stworzyć odpowiednie warunki do kształtowania właściwych postaw, zachowań wśród młodzieży, które są tak potrzebne każdemu

---

1 Z. Kwieciński, B. Śliwerski, *Pedagogika.. Podręcznik akademicki, Tom I*, Warszawa 2011, s. 22.

2 W. Okoń, *Słownik Pedagogiczny*, Warszawa 2001, s. 445.

3 W. Pomykało, *Encyklopedia pedagogiczna*, Warszawa 1996, s. 918.

4 M. Łobocki, *Teoria wychowania w zarysie*, Kraków 2009, s. 32.

5 Tamże, s. 32.

z nas by móc w przyszłości aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. W placówkach internatowych tkwią potencjalne możliwości wykształtowania wśród młodzieży pewnych nawyków oraz społeczno – moralnych postaw, takich jak: umiejętność współżycia oraz współdziałania z innymi, przestrzeganie norm i zasad dyscypliny społecznej, szanowanie i liczenie się z prawami, potrzebami, odrębnością oraz wolą innych grup społecznych. Internat powinien z założenia pełnić rolę drugiego domu, gdzie młodzież mieszka, uczy się, uczestniczy w życiu kulturowym i społecznym, powinien być miejscem, w którym wychowankowie przygotowani są do pełnienia społecznych ról.

Realizacja wcześniej opisywanych funkcji internatu stawia przed wychowawcą trudne zadania. Działalność wychowawców internatu ukierunkowana jest w przede wszystkim na zaspokajanie potrzeb podopiecznych, na opiekę oraz wychowanie⁶.

Władysław Grądzki powołuje się na słowa Tadeusza Kotarbińskiego, który pisał, że: „spolegliwym opiekunem jest ten, na czyją bezinteresowna pomoc można liczyć w trudnych warunkach życiowych. Może nim być człowiek prawy, prawdomówny, odważny, wrażliwy na cudze cierpienia... dbający o kogoś poszczególnego, lub taką czy inną gromadę istot, pilnując takiego czy innego dobra”. Ponadto autor twierdzi, że uzupełnieniem powyższej definicji może być koncepcja wychowawcy według B. Suchodolskiego, który pisał tak: „... wychowawcą nie jest ten, który modeluje wychowanka, lecz jest raczej organizatorem możliwości działań, dzięki którym dokonywa się proces rozwoju osobowego”. Wychowawca działa „nie tylko przez to co mówi i robi, ale także kim jest”⁷.

Zbigniew Kwieciński w szerszy sposób traktuje rolę pedagoga – wychowawcy. Twierdzi, że pedagog to: „mądry, krytyczny i wrażliwy na zagrożenia”, który powinien być przewodnikiem i tłumaczem. Przewodnik, który prowadzi wychowanka winien konsultować kierunki, zaś tłumacz, wspierać w odnajdowaniu znaczeń⁸.

Zadaniem pedagoga powinno być dążenie do usamodzielnienia się wychowanka, tak aby był on kowalem własnego losu oraz współtworzył swą społeczność⁹.

W literaturze przedmiotu znajdują się wskazania, iż wychowawca w internacie powinien dysponować wiedzą z różnych dziedzin: psychologii, pedagogiki, socjologii, profilaktyki, pomocy społecznej, metod i form pracy opiekuńczo – wychowawczej, metod wychowania, metod i technik diagnozowania społeczno - wychowawczego środowiska

---

6 W. Grądzki, *Internat formą opieki wychowawczej*, dz. cyt., s. 107.

7 Tamże, s. 107.

8 Z. Kwieciński, *Tropy – ślady – pracy*, [w:] *Studia i szkice z pedagogiki pogranicza*, Poznań – Olsztyn 2000, s. 266 - 269.

9 W. Grądzki, *Internat formą...*, dz. cyt., s. 107.

placówki, możliwości poznania swoich podopiecznych, pracy z grupą, pracy z indywidualnym przypadkiem, form współpracy z rodzinami wychowanków oraz organizowania czasu wolnego¹⁰.

Władysław Grądzki podpisuje się pod twierdzeniem Marii Dudzikowej, która jest zdania, że: „internat potrzebuje transformatywnych intelektualistów i refleksyjnych praktyków, zdolnych do krytycznego osądu i samodzielnego dokonywania wyborów, zaangażowanych w proces krytycznego dociekania i wprowadzania pożądaných zmian edukacyjnych”¹¹.

Zadaniem wychowawcy w internacie jest zaspokajanie potrzeb wychowanków oraz ich dążeń, przy czym jednocześnie hamowanie tych potrzeb, które uznawane są za szkodliwe. Oprócz tego zadaniem pedagoga – wychowawcy w internacie jest rozwijanie działalności samorządowej wychowanków. Dzięki temu podopieczni uczestniczą w organizacji życia w społeczności internackiej, kierują samoobsługą oraz biorą udział w podejmowaniu ważnych decyzji dotyczących wychowanków jak i placówki. Ponadto wymagane jest również inicjowanie działalności profilaktycznej, która ma przewidywać oraz zapobiegać niepożądanym postawom, przyzwyczajeniom oraz nawykom wychowanków¹².

Ponadto wychowawca powinien być osobą kompetentną, jest to ogromnie ważne w procesie rozwoju osobowości wychowanka. Nauczyciel – wychowawca winien charakteryzować się określonymi cechami oraz umiejętnościami. To świadczy właśnie o jego kompetencji, a tylko taki pedagog jest w stanie wpływać na podopiecznych, być dla nich autorytetem i wpływać na kształtowanie ich osobowości. Wychowawca powinien stale doskonalić swój warsztat pracy, nie może spocząć na tak zwanych przysłowiowych laurach. Musi ciągle szukać nowych dróg oraz rozwiązań. Ponadto każdy człowiek posiada swoje słabości – wychowawca również. Jednak zasada jest taka, że wychowawcy nie wolno ich okazywać w bezpośrednim kontakcie z wychowankami.

Niemalże każdy wychowawca powinien edukować swoich podopiecznych na jasno określonych zasadach oraz wartościach działania, aby w przyszłości zapewniły im życiowy sukces, aby wychowankowie stali się w przyszłości odpowiedzialnymi ludźmi¹³.

---

10 B, Zięba – Kołodziej, *Internat i bursa...*, dz. cyt., s. 100.

11 W. Grądzki, *Internat formą...*, dz. cyt., s. 108.

12 Tamże, s. 29.

13 B, Zięba – Kołodziej, *Internat i bursa...*, dz. cyt., s. 95 - 101.

BIBLIOGRAFIA:

Grądzki W., *Internat formą opieki wychowawczej*, Białystok 2000.

Kwieciński Z., Śliwerski B., *Pedagogika. Podręcznik akademicki*, T. 1, Warszawa 2011.

Kwieciński Z., *Tropy – ślady – pracy*, [w:] *Studia i szkice z pedagogiki pogranicza*, Poznań – Olsztyn 2000.

Łobocki M., *Teoria wychowania w zarysie*, Kraków 2009.

Okoń W., *Słownik Pedagogiczny*, Warszawa 2001.

Pomykało W., *Encyklopedia pedagogiczna*, Warszawa 1996.

Zięba – Kołodziej B., *Internat i bursa. Historia i współczesność*, Tarnobrzeg 2011.